

## ΠΛΑΤΩΝΟΣ - ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ 201d1 – 212c2

**ΜΕΡΟΣ 6<sup>ο</sup> (208b7 – 209e4): Η αθανασία εξασφαλίζεται, (i) είτε με την πνευματική ερωτική σχέση μεταξύ 'εραστή' και 'ερωμένου' νέου, (ii) είτε με την παραγωγή πνευματικών έργων πάσης φύσεως.**

- 208 b 7**      Καὶ ἐγὼ ἀκούσας τὸν λόγον ἐθαύμασά τε καὶ εἶπον  
Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ σοφωτάτη Διοτίμα, ταῦτα ὡς ἀληθῶς  
οὕτως ἔχει;
- c 1**          Καὶ ἦ, ὥσπερ οἱ τέλει σοφισταί, Εὐ ἴσθι, ἔφη, ὦ  
Σώκρατες· ἐπεὶ γε καὶ τῶν ἀνθρώπων εἰ ἐθέλεις εἰς τὴν  
φιλοτιμίαν βλέψαι, θαυμάζοις ἂν τῆς ἀλογίας περὶ ἧς ἐγὼ  
εἶρηκα εἰ μὴ ἐννοεῖς, ἐνθυμηθεὶς ὡς δεινῶς διάκεινται ἔρωτι  
**5**          τοῦ ὀνομαστοὶ γενέσθαι καὶ κλέος ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον  
ἀθάνατον καταθέσθαι, καὶ ὑπὲρ τούτου κινδύνους τε  
κινδυνεύειν ἔτοιμοὶ εἰσι πάντας ἔτι μᾶλλον ἢ ὑπὲρ τῶν  
**d 1**          παίδων, καὶ χρήματα ἀναλίσκειν καὶ πόνους πονεῖν οὐσ-  
τινασοῦν καὶ ὑπεραποθνήσκειν. ἐπεὶ οἶει σύ, ἔφη, ὦ Ἀλκηστιν  
ὑπὲρ Ἀδμήτου ἀποθανεῖν ἂν, ἢ Ἀχιλλέα Πατρόκλῳ ἐπ-  
αποθανεῖν, ἢ προαποθανεῖν τὸν ὑμέτερον Κόδρον ὑπὲρ τῆς  
**5**          βασιλείας τῶν παίδων, μὴ οἰομένους ἀθάνατον μνήμην  
ἀρετῆς πέρι ἑαυτῶν ἔσσεσθαι, ἦν νῦν ἡμεῖς ἔχομεν; πολλοῦ  
γε δεῖ, ἔφη, ἀλλ' οἶμαι ὑπὲρ ἀρετῆς ἀθανάτου καὶ τοιαύτης  
δόξης εὐκλεοῦς πάντες πάντα ποιοῦσιν, ὅσῳ ἂν ἀμείνους  
**e 1**          ᾧσι, τοσοῦτ' μᾶλλον· τοῦ γὰρ ἀθανάτου ἐρώσιν. οἱ μὲν  
οὖν ἐγκύμονες, ἔφη, κατὰ τὰ σώματα ὄντες πρὸς τὰς γυναῖκας  
μᾶλλον τρέπονται καὶ ταύτῃ ἐρωτικοὶ εἰσιν, διὰ παιδογονίας  
ἀθανασίαν καὶ μνήμην καὶ εὐδαιμονίαν, ὡς οἶονται, αὐτοῖς  
**5**          εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον πάντα ποριζόμενοι· οἱ δὲ κατὰ τὴν  
**209 a 1**      ψυχὴν – εἰσὶ γὰρ οὖν, ἔφη, οἱ ἐν ταῖς ψυχαῖς κυοῦσιν ἔτι  
μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς σώμασιν, ἃ ψυχῇ προσήκει καὶ κυῆσαι  
καὶ τεκεῖν· τί οὖν προσήκει; φρόνησίν τε καὶ τὴν ἄλλην  
ἀρετὴν – ὦν δὴ εἰσι καὶ οἱ ποιηταὶ πάντες γεννήτορες καὶ  
**5**          τῶν δημιουργῶν ὅσοι λέγονται εὐρετικοὶ εἶναι· πολὺ δὲ  
μεγίστη, ἔφη, καὶ καλλίστη τῆς φρονήσεως ἢ περὶ τὰ τῶν  
πόλεων τε καὶ οἰκίσεων διακόσμησις, ἥ δὴ ὀνομά ἐστι  
σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη – τούτων δ' αὖ ὅταν τις ἐκ  
**b 1**          νέου ἐγκύμων ἦ τὴν ψυχὴν, ἥθεος ὢν καὶ ἡκούσης τῆς  
ἡλικίας, τίκτειν τε καὶ γεννᾶν ἤδη ἐπιθυμῇ, ζητεῖ δὴ  
οἶμαι καὶ οὗτος περιῶν τὸ καλὸν ἐν ᾧ ἂν γεννήσειεν· ἐν  
τῷ γὰρ αἰσχυρῷ οὐδέποτε γεννήσει. τά τε οὖν σώματα τὰ  
**5**          καλὰ μᾶλλον ἢ τὰ αἰσχυρὰ ἀσπάζεται ἅτε κυῶν, καὶ ἂν

- ἐντύχη ψυχῇ καλῇ καὶ γενναίᾳ καὶ εὐφυεῖ, πάνυ δὲ ἀσπάζεται τὸ συναμφοτέρων, καὶ πρὸς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον εὐθὺς εὐπορεῖ λόγων περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ οἷον χρὴ εἶναι
- c 1** τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν καὶ ᾧ ἐπιτηδεύειν, καὶ ἐπιχειρεῖ παιδεύειν. ἀπτόμενος γὰρ οἶμαι τοῦ καλοῦ καὶ ὁμιλῶν αὐτῷ, ᾧ πάλαι ἐκύει τίκτει καὶ γεννᾷ, καὶ παρῶν καὶ ἀπῶν μεμνημένος, καὶ τὸ γεννηθὲν συνεκτρέφει κοινῇ μετ' ἐκείνου,
- 5** ὥστε πολὺ μείζω κοινωνίαν τῆς τῶν παίδων πρὸς ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ἴσχουσι καὶ φιλίαν βεβαιότεραν, ἅτε καλλιόνων καὶ ἀθανατωτέρων παίδων κεκοινωνηκότες. καὶ πᾶς ἂν δέξαιτο ἑαυτῷ τοιούτους παῖδας μᾶλλον γεγονέναι ἢ τοὺς
- d 1** ἀνθρωπίνους, καὶ εἰς Ὅμηρον ἀποβλέψας καὶ Ἡσίοδον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς τοὺς ἀγαθοὺς ζηλῶν, οἷα ἔκγονα ἑαυτῶν καταλείπουσιν, ᾧ ἐκείνοις ἀθάνατον κλέος καὶ μνήμην παρέχεται αὐτὰ τοιαῦτα ὄντα· εἰ δὲ βούλει, ἔφη, οἷους Λυκοῦργος
- 5** παῖδας κατελίπετο ἐν Λακεδαίμονι σωτῆρας τῆς Λακεδαίμονος καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν τῆς Ἑλλάδος. τίμιος δὲ παρ' ὑμῖν καὶ Σόλων διὰ τὴν τῶν νόμων γέννησιν, καὶ ἄλλοι
- e 1** ἄλλοι πολλοὶ πολλοῦ ἄνδρες, καὶ ἐν Ἑλλήσι καὶ ἐν βαρβάροις, πολλὰ καὶ καλὰ ἀποφηνάμενοι ἔργα, γεννήσαντες παντοίαν ἀρετήν· ὧν καὶ ἱερὰ πολλὰ ἤδη γέγονε διὰ τοὺς τοιούτους παῖδας, διὰ δὲ τοὺς ἀνθρωπίνους οὐδενός πω.

## ΣΧΟΛΙΑ

**208c1 οἱ τέλει σοφισταί:** πιθανόν ο Σωκρ. να χαρακτηρίσει 'σοφιστική' την ομιλία της Διοτίμας, για το γεγονός ότι αρκείται σε μακροσκελείς μονολόγους αποφεύγοντας την 'διαλεκτική', ή πάλι ίσως και για την πρόθεσή της να εμφανιστεί ως 'παντογνώστης'. **c2 καὶ τῶν ἀνθρώπων:** i.e. 'κι όχι μόνο για τα ζώα για τα οποία έχω μιλήσει'. Η Διοτίμα ό,τι έχει πει μέχρι στιγμής αφορούσε τα ζώα, όμως αναλογικά ισχύουν και για τους ανθρώπους. **c3 θαυμάζεις ἂν τῆς ἀλογίας:** ενν. 'σοῦ', 'τότε πιθανόν να ξαφνιαστείς με την έλλειψη της λογικής σου'. Εννοεί ότι 'αν όσα είπα για τα ζώα, τα συσχετίσεις με τους ανθρώπους, και τότε πάλι εξακολουθείς να έχεις απορίες, τότε η λογική σου είναι ελαττωματική'. **c4 ὡς δεινῶς διάκεινται:** πλάγια ερώτηση, αντικείμενο στην μτχ. **c5-6 τοῦ... γενέσθαι καὶ...καταθέσθαι:** δύο έναρθρα απαρέμφοτα ως γενική αντικ. στην δοτική 'ἔρωτι'. **c6-7 καὶ...ἔτοιμοί εἰσι:** στην πρόταση αυτήν ενν. πάλι ο 'ώς' σαν ειδικός πλέον σύνδεσμος καθιστώντας την ειδική, αντικείμενο στην μτχ. 'ένθυμηθείς'. **ὑπὲρ τούτου:** ενν. 'τοῦ κλέους'. **c7 ἢ ὑπὲρ τῶν παίδων:** οι άνθρωποι ξεπερνούν τα ζώα, διότι εκείνα θέλουν να εξασφαλίσουν την δική τους αιωνιότητα μέσω των γεννημάτων τους, γι' αυτό και τα υπερασπίζονται μέχρις εσχάτων. Όμως οι άνθρωποι θέλουν να γίνουν αθάνατοι μέσω της 'υστεροφημίας' τους.

**d2-3 Ἄλκηστιν ὑπὲρ Ἀδμήτου ἀποθανεῖν ἄν:** 'νομίζεις ότι θα μπορούσε τότε η Άλκηστη να πεθάνει στην θέση του Άδμητου'. Το απαρέμφοτο είναι αντικ. στο 'οἷει', δυνητικό, και αναλύεται σε δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου 'οἷει ὥς ἂν ἀπέθανε'. Σύμφωνα με τον μύθο ο Άδμητος, βασιλιάς της Θεσσαλίας, αντιμετώπισε άκαιρα τον θάνατο, αλλά με παρέμβαση του Απόλλωνα οι Μοίρες δέχθηκαν να αναβάλουν τον θάνατο του Άδμητο, αρκεί την θέση του να έπαιρνε είτε η σύζυγός του Άλκηστη, είτε ο πατέρας του, Φέρης. Όταν ο πατέρας, παρά την προχωρημένη ηλικία του, αρνήθηκε, τότε την θέση του Άδμητου δέχθηκε να πάρει η Άλκηστη. Ο Σωκράτης με την αυτοθυσία της Άλκηστης δείχνει ότι ακόμη και πιο σφόδρα ερωτευμένος άνθρωπος ποτέ δεν αγαπά το αντικείμενο του έρωτά του, δηλ. τον/την 'ερώμενο/η', αλλά τον ίδιο του τον εαυτό. Η Άλκηστη δεν θυσιάστηκε γιατί αγαπούσε τον Άδμητο, αλ-

λά γιατί αγαπούσε τον εαυτό της. Με το παράδειγμα αυτό ο Σωκρ. απαντά στον Φαίδρο, ο οποίος πιο πριν ερμήνευσε την θυσία της Άλκηστης ως αγάπη για τον Άδμητο (179c1). **d3-4 έπαποθανεῖν:** ‘να ακολουθήσει τον Πάτροκλο στον θάνατο’. **d4 τὸν ὑμέτερον Κόδρον:** σύμφωνα με την παράδοση ο Κόδρος όντας βασιλιάς στην Αθήνα τον 11<sup>ο</sup> αιώνα αντιμετώπισε μία εισβολή των Δωριέων. Πληροφορήθηκε όμως ένα χρησμό που έλεγε ότι οι Δωριείς θα νικούσαν, μόνο αν διαφύλασσαν την ζωή την δική του. Γι’ αυτό μεταμφιεσμένος σε ξυλουργό πλησίασε τα στρατεύματα των Δωριέων με προκλητικό τρόπο. Εκείνοι αγνοώντας την ιδιότητά του τον σκότωσαν, κι έτσι οι Αθηναίοι νίκησαν (Λυκ. Λεωκρ. 84-7). **d5 μὴ οἰομένους:** ενν. τα τρία προηγούμενα πρόσωπα, δηλ. ‘Άλκηστη, Αχιλλέας, Κόδρος’. **d6-7 πολλοῦ γε δεῖ:** ‘απέχει πολύ’, ή πιο απλά: ‘είναι αδύνατον’. **d8 ὅσῳ ἂν ἀμείνους ᾧσι, τοσούτῳ μᾶλλον:** θα το περιμέναμε σε αντίστροφη θέση: ‘τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἂν ἀμείνους ᾧσι’, διότι η δοτική ‘τοσούτῳ’ προσδιορίζει το ‘πάντες πάντα ποιοῦσιν’ ως δοτική επιρρ. του μέτρου ή του ποσού, και κατόπιν θα έπρεπε να ακολουθούσε η αναφορική επιρρ. επίσης του ποσού. Το νόημα είναι πως: ‘όλοι οι άνθρωποι όσο πιο ποιοτικά ανώτεροι νοιώθουν ότι είναι συγκριτικά με τους άλλους, τόσο περισσότερο προσπαθούν να εξασφαλίσουν την αθανασία τους’, στην ουσία βέβαια ‘...την αθανασία των γνωρισμάτων τους’.

**e1-2 οἱ μὲν οὖν ἐγκύμονες...ὄντες:** το άρθρο συντάσσεται με την μτχ. και το ενδιαμέσο επίθετο είναι κατηγορούμενο: ‘εκείνοι λοιπόν που έχουν μέσα τους ενδιάθετη την σπερματική δημιουργία’. **e2 κατὰ τὰ σώματα:** ‘η σπερματική δημιουργία που εκδηλώνεται στην σαρκική αναπαραγωγή’. Η έννοια της ‘σπερματικής δημιουργίας’ (έγκυμοσύνη) βρίσκεται ενδιάθετη μέσα σε όλους τους ανθρώπους σύμφωνα με την Διοτίμα, διότι είναι αυτή που θα τους εξασφαλίζει την μεταμόρφωσή τους και την διατήρησή τους στο χρόνο, και την αιωνιότητα. Όσοι εκδηλώνουν αυτήν την ‘σπερματική δημιουργία’ (έγκυμοσύνη) ως ‘σωματική – σαρκική’ αναπαραγωγή, αυτοί είναι οι ετερόφυλοι. Υπάρχουν φυσικά κι εκείνοι που εκδηλώνουν την ‘σπερματική δημιουργία’ ως ‘ψυχική’ αναπαραγωγή, και αυτοί είναι οι ομόφυλοι, για τους οποίους θα μιλήσει αμέσως μετά. **e3 διὰ παιδογονίας:** εμπρόθετος του μέσου ‘μέσω της τεκνοποίησης’. **e4 ἀθανασίαν καὶ μνήμην καὶ εὐδαιμονίαν:** και οι τρεις αιτιατικές αντικείμενα στην μτχ. ‘ποριζόμενοι’, η οποία είναι επιρρ. τροπική. **αὐτοῖς:** δοτική συντασσόμενη με την μτχ. ‘ποριζόμενοι’ ως αντικείμενο. **e5 πάντα:** αιτιατική αρσενικού γένους, κατηγορηματικός προσδιορισμός στο ‘χρόνον’. **οἱ δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν:** ενν. ‘οἱ δὲ ἐγκυμοῦντες ὄντες κατὰ τὴν ψυχὴν’. Η ονομαστική αυτή μένει ασύντακτη χωρίς ρήμα στο οποίο να είναι υποκείμενο: ‘και όσοι τώρα έχουν την έχουν στην ψυχή τους’. Όσοι τώρα εκδηλώνουν την ‘σπερματική δημιουργία’ ως μια ‘ψυχική’ αναπαραγωγή, αυτοί είναι οι ομόφυλοι και γι’ αυτούς γίνεται ο λόγος στην συνέχεια.

**209a1 εἰσὶ γὰρ οὖν...οἱ...κυοῦσιν:** ‘γιατί κάποιοι διαθέτουν την σπερματική δημιουργία’. Στην σύνταξη με την μορφή ‘ἐστὶ ὅστις + ρήμα’ έχουμε μία πρόταση, διότι ο συνδυασμός ‘ἐστὶν ὅστις’ ισοδυναμεί με την αόριστη αντωνυμία ‘τίς’, όπως: ‘καὶ ἔστιν οἱ ἐτύγχανον καὶ θωράκων καὶ γέρρων, Ξεν. Κυρ.2,3,18,5 και κάποιοι είχαν θώρακες και ασπίδες’. Ομοίως απαντά και στον πληθυντικό αριθμό ως ‘εἰσὶ οἱ + ρήμα = τινές’, όπως: ‘ἦσαν δὲ οἱ καὶ πῦρ προσέφερον, Ξεν. Ἀνάβ. 5,2,14,4 και κάποιοι προσέφεραν και φωτιά’. **a2 ἃ ψυχῇ...τεκεῖν:** αναφορική πρόταση σε θέση αιτιατική επιρρ. της αναφοράς, ‘ὅσον αφορά εκείνες τις δημιουργίες οι οποίες ταιριάζουν στην ψυχή σπερματικά να τις διαθέτει και να παράγει’. **a3 τί οὖν προσήκει;** ενν. ‘τί οὖν προσήκει ψυχῇ καὶ κυῆσαι καὶ τεκεῖν;’ ‘τι λοιπόν ταιριάζει στην ψυχή και να διαθέτει σπερματικά ως δημιουργία και να παράγει;’. Μια ρητορική ερώτηση, η απάντηση της οποίας έρχεται αμέσως μετά. **φρόνησίν τε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν:** οι αιτιατικές είναι αντικείμενα στα εννοούμενα απαρέμφατα ‘κυῆσαι ~ τεκεῖν’, ‘τῇ ψυχῇ προσήκει καὶ κυῆσαι καὶ τεκεῖν φρόνησίν τε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν’. **a4 ᾧν:** i.e. ‘τούτων’, δηλ. ‘φονήσεως καὶ ἀρετῆς’. Η γενική του αναφορικού συντάσσεται με το ‘γεννήτορες’ ως αντικειμενική, ‘και δημιουργοί αυτών των δυο είναι όλοι οι ποιητές’. Η πρόταση είναι κύρια και δεν αποτελεί συνέχεια της ονομαστικής ‘οἱ δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν’. **a5 τῶν δημιουργῶν:** γενική διαιρετική στο ‘όσοι’. **ὅσοι λέγονται:** αναφ. πρόταση σε θέση παράλληλη με το ‘οἱ ποιηταί’, δηλ. υποκ. στο ‘εἰσὶ’. **a6 τῆς φρονήσεως:** γενική συγκριτική. **a6-7 ἡ...διακόσμησις:** ‘η σωστή οργάνωση’. **περὶ τὰ τῶν πόλεων τε καὶ οἰκήσεων:** ‘ὅσον αφορά τα ζητήματα των πόλεων και των οικογενειών’. **a7 ἧ:** i.e. ‘διακοσμήσει’. **a8 σωφροσύ-**

**νη τε καὶ δικαιοσύνη:** ‘σωστή σκέψη και ευνομία’. **τούτων:** i.e. ‘ποιητῶν ~ δημιουργῶν’. Η γενική είναι διαιρετική στο ‘τις’. **ἐκ νέου:** ‘από την παιδική του ηλικία’.

**b1 ἐγκύμων ἦ τὴν ψυχὴν:** ‘έχει σπερματική δημιουργία στην ψυχή του’. **ἦθεος ὢν:** πολλά τα προβλήματα στο συγκεκριμένο χωρίο. Πρώτο πρόβλημα είναι η γραφή ‘ἦθεος= ἀνύμφευτος’ η οποία είναι διόρθωση, ενώ τα χφφ. έχουν την γραφή ‘θεῖος’ με την λογική ‘ένθεος, επηρεασμένος από τους θεούς, παρόμοιος με τους θεούς’. Αν γίνει δεκτή η γραφή των χφφ., τότε η μετάφραση είναι: ‘κι όταν πάλι κάποιος απ’ αυτούς από την παιδική του ηλικία έχει την σπερματική δημιουργικότητα στην ψυχή του, ενώ είναι ένθεος’. Ανεξάρτητα από την επιρρηματικότητα της μτχ. το πρόβλημα βρίσκεται στο γεγονός πως μιλώντας τώρα η Διοτίμα για τους εγκυμονούντες στην ψυχή, συνδέει την ικανότητά τους αυτήν με την συμμετοχή τους στο ‘θεϊκό στοιχείο’ (θεῖοι), κάτι που δεν έκανε πιο πριν, όταν παραδέχθηκε πως ‘κυοῦσιν γάρ.....πάντες ἄνθρωποι καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, (Μέρος 4<sup>ο</sup>, γρ. 7-8)’. Αυτή είναι και η βασική αιτία της διόρθωσης σε ‘ἦθεος’. **καὶ ἡκούσης τῆς ἡλικίας:** Το δεύτερο πρόβλημα του χωρίου σχετίζεται με την στίξη. Στην έκδοση που έχω ακολουθήσει υπάρχει ‘κόμμα’ αμέσως μετά το ‘ἡλικίας’, που σημαίνει ότι για τον εκδότη η μτχ. ‘ἦθεος ὢν’ με την γενική ‘ἡκούσης τῆς ἡλικίας’ έχουν μία ανεξάρτητη χρονική χρήση μέσα στην περίοδο, και η μτχ. ‘ὢν’ αποδίδει χρόνο ‘όντας ἀνύπαντρος’, και η γενική ‘τῆς ἡλικίας’ είναι γενική κατηγορηματική της ιδιότητας με την μτχ. ‘ἡκούσης’ να είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός, ‘όντας αὐτός ἀνύπαντρος και μιας ηλικίας που να είναι κατάλληλη’. Σε άλλες όμως εκδόσεις δεν υπάρχει ‘κόμμα’ στην γενική ‘ἡλικίας’, η μτχ. ‘ὢν’ με την γενική ‘ἡκούσης τῆς ἡλικίας’ προσδιορίζει χρονικά την επόμενη πρόταση, και γι’ αυτό διορθώνουν την Υποτακτική ‘ἐπιθυμῇ’ σε Οριστική ‘ἐπιθυμεῖ’, καθιστώντας την ως απόδοση της προηγουμένης χρονικής. Και τότε στο ρ. ‘ἐπιθυμεῖ’ βάζουν ‘τελεία’. **b2 ἐπιθυμῇ:** Το τρίτο πρόβλημα του χωρίου σχετίζεται με την ἐγκλιση του ‘ἐπιθυμῇ’. Αν παραμείνει το ‘κόμμα’ μετά το ‘ἡλικίας’, τότε πρέπει να παραμείνει και η Υποτακτική, η πρόταση πλέον θεωρείται συνέχεια της προηγούμενης χρονικής – υποθετικής με τον ‘ὅταν’, και στο ‘ἐπιθυμῇ’ πρέπει να μπει ‘κόμμα’, για να θεωρηθεί ως απόδοση των δυο χρονικών – υποθετικών η Οριστική ‘ζητεῖ’. Αν όμως διορθωθεί σε Οριστική, τότε πρέπει στο ‘ἐπιθυμεῖ’ να μπει ‘τελεία’. **b5-6 καὶ ἂν ἐντύχη ψυχὴ καλὴ καὶ γενναία καὶ εὐφυεῖ:** ‘κι αν συμβεῖ να συναντήσουν μία ψυχὴ ὁμορφη, και γενναία, και εκ φύσεως καλή’, ενν. ‘μέσα σ’ ένα ὁμορφο σώμα’. Όσοι ‘εγκυμονούν’ ‘κατὰ τὴν ψυχὴν’ σε ένα πρώτο στάδιο ερωτισμού θέλγονται από ‘σώματα καλά’. Σε δεύτερο πιο σημαντικό στάδιο θέλγονται από τα χαρακτηριστικά της ψυχῆς του ‘καλοῦ σώματος’. **b6-7 ἀσπάζεται τὸ συναμφοτέρον:** ‘αφοσιώνεται στα κοινὰ χαρακτηριστικά και των δυο’, δηλ. ‘και με τα χαρακτηριστικά της δικῆς της ψυχῆς που πρόκειται να ‘γεννήσει’, αλλά και με τα χαρακτηριστικά της ψυχῆς στην ‘οποίαν’ πρόκειται να ‘γεννήσει’. **b7 πρὸς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον:** ‘ἀπέναντι σ’ αὐτόν τον ἄνθρωπο’, δηλ. ‘ἐκείνον τον οποίον χρειάζεται η ψυχή που πρόκειται να γεννήσει’. **b8 εὐπορεῖ λόγων:** ‘αναπτύσσει μια πλούσια συνομιλία’. **καὶ περὶ οἷον χρή εἶναι τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν:** η συντακτική σειρά: ‘καὶ περὶ τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν, οἷον χρή εἶναι <τοῦτον>’, καθώς ο ‘καί’ συνδέει δυο εμπροθέτους προσδιορισμούς της αναφοράς και η αναφορική πρόταση που ακολουθεῖ λειτουργεῖ πλέον ως πλάγια ερώτηση – επεξήγηση. Η μτφρ.: ‘και σχετικά με τον ἄνδρα ἐκεῖνον που είναι γενναῖος, δηλ. ποιὰ γνωρίσματα πρέπει να έχει’.

**c1 καὶ ἃ ἐπιτηδεύειν:** ενν. ‘καὶ ἃ <χρή τοῦτον> ἐπιτηδεύειν’. Η αναφορική ὁ.π. **καὶ ἐπιχειρεῖ παιδεύειν:** ο ‘καί’ συνδέει δυο κύριες προτάσεις, αυτήν που ακολουθεῖ με την προηγούμενη ‘εὐπορεῖ λόγων’. Μιλώντας η Διοτίμα γι’ αυτούς που διαθέτουν μέσα τους την ‘σπερματική δημιουργικότητα’ ως ψυχικό γνώρισμα, η αναφορά της γίνεται για τους ‘ομόφυλους’. Και επειδή δηλώνει πως ένας τέτοιος ἄνδρας αποσκοπεῖ στην μετάδοση των γνώσεων που ο ίδιος έχει (ἐπιχειρεῖ παιδεύειν), είναι πλέον φανερό πως τόση ώρα μιλούσε για τον ‘ενεργητικό ομόφυλο’ ἄνδρα, δηλ. τον ‘εραστή’, κι όχι φυσικά τον ‘ερώμενο’. **c2 ἀπτόμενος γὰρ...τοῦ καλοῦ:** ‘γιατί επειδή ακουμπά τον ὁμορφο ἄνθρωπο’, δηλ. ενν. ‘επειδὴ ο εραστής ἐρχεται σε επαφή με τον ὁμορφο ἄρρενα νέο’. **καὶ ὁμιλῶν αὐτῷ:** ‘και επειδὴ αναπτύσσει μία σχέση μαζί του’, δηλ. ‘ο εραστής με τον ερώμενο’. **c3 ἃ πάλαι ἐκύει:** ‘ὅσες σπερματικές δημιουργικότητες είχε μέσα του’, ενν. ‘ο εραστής στην ψυχή του’. Η αναφορική αντικείμενο στα δυο ἀκόλουθα ρ. **τίκτει καὶ γεννᾷ:** ‘τα δημιουργεῖ και τα εμφανίζει προς τα ἔξω’, δηλ. ‘τα μεταδίδει στον ερώμενο’. **καὶ παρὼν**

**καὶ...μεμνημένος:** ‘είτε με το να είναι παρών, είτε με τον να τον έχει συνεχώς στον νου του’, ενν. ‘ο εραστής τον ερώμενο’. Οι μτχ. είναι συνημμ. τροπικές. Το νόημα είναι πως: ‘η δύναμη της σχέσης μεταξύ εραστή και ερωμένου είναι τόσο μεγάλη, ώστε όχι μόνο όταν ο εραστής είναι κοντά στον ερώμενο, εξασφαλίζεται η μετάδοση των γνώσεων, αλλά και όταν ο εραστής απουσιάζει’. **ἀπὼν:** δηλ. ‘ο εραστής’, ενν. ‘όταν ο εραστής απουσιάζει, έχει πάντοτε στον νου του τον ερώμενο’, η μτχ. είναι υποθετική. **c4 καὶ τὸ γεννηθὲν:** ‘και αυτό το οποίο έχει βγει προς τα έξω’, ενν. ‘το περιεχόμενο της δημιουργικότητας που έβγαλε έξω από την ψυχή του ο εραστής, ή πιο απλά ‘το περιεχόμενο της παιδείας – διδασκαλίας’. **συνεκτρέφει:** ενν. ‘ο εραστής’, ‘ο εραστής το αναπτύσσει από κοινού με τον ερώμενο’. **μετ’ ἐκείνου:** δηλ. ‘του ερωμένου’. **c5-6 ὥστε...ἴσχουσι:** η συντακτική σειρά: ‘ὥστε οἱ τοιοῦτοι ἴσχουσι κοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους πολὺ μείζω τῆς τῶν παίδων’. **μείζω κοινωνίαν:** i.e. ‘μείζονα κοινωνίαν’. **τῆς τῶν παίδων:** δηλ. ‘τῆς τῶν παίδων <κοινωνίας>’, ενν. ότι: ‘η ανάπτυξη μιας πνευματικής – ερωτικής σχέσεως μεταξύ εραστή και ερωμένου είναι πολύ ανώτερη από την σχέση μεταξύ γεννήτορος και τέκνων. **c6 οἱ τοιοῦτοι:** δηλ. ‘οι εραστές’, ή αλλιώς ‘οι ενεργητικοί ομόφυλοι άνδρες’. **c6-7 ἄτε...κεκοινωνικότες:** συνημμ. αιτιολογική μτχ. αντικειμενικής αιτιολογίας, ‘διότι ἔχουν αναπτύξει μια επικοινωνία’. **καλλίωνων και ἀθανατωτέρων:** δυο επιθέτα ως επιθετικοί προσδιορισμοί. Ο β’ όρος σύγκρισης απουσιάζει, αλλά εννοείται ως ‘τῶν σφετέρων τέκνων’, ‘σε σύγκριση με τα δικά τους παιδιά’, ενν. ‘αν είχαν’. Εννοεί ότι η σχέση μεταξύ ‘εραστή’ και ‘ερωμένου’ είναι ισχυρότερη συγκριτικά με την σχέση ‘γονέα’ και ‘τέκνων’. **c7 παίδων:** εννοεί τους ‘ερωμένους’. Η γενική συντάσσεται με την μτχ. ως γενικής τοπικής, ‘διότι ἔχουν αναπτύξει μία επικοινωνία με παιδιά, τα οποία είναι και πιο όμορφα και πιο αθάνατα. **καὶ πᾶς:** ‘και ο καθένας ξεχωριστά’. **c8 τοιούτους παῖδας:** ‘τέτοιου είδους παιδιά’, δηλ. ‘τέκνα πνευματικής σπερματικής δημιουργίας’, τα οποία με βάση τα όσα έχει πει μέχρι στιγμής η Διοτίμα, μπορεί να είναι ‘ερώμενοι’ ενός ‘εραστή’. **ἢ τοὺς ἀνθρωπίνους:** ‘παρά τα βιολογικά παιδιά’. Η δύναμη της πνευματικού και ‘εκπαιδευτικού’ ερωτισμού καθιστά για την Διοτίμα πιο ανθεκτική στον χρόνο την σχέση μεταξύ ‘εραστή’ και ‘ερωμένου’, απ’ ό,τι την σχέση μεταξύ γεννήτορα και βιολογικού τέκνου.

**d1 εἰς Ὅμηρον ἀποβλέψας καὶ Ἡσίοδον:** η μτχ. είναι συνημμ. από το ‘πᾶς’, υποθετική, με απόδοση την δυνητική ευκτική ‘ἄν δέξαιτο’. Η αναφορά στον Όμηρο και τον Ησίοδο επιβεβαιώνει την άποψη της Διοτίμας ότι τα ‘πνευματικά’ δημιουργήματα καθιστούν τον δημιουργό ‘αθάνατο’ στο χρόνο περισσότερο απ’ ό,τι τα βιολογικά. **d2 ζηλῶν:** ίδια μτχ. ό.π. με αντικείμενό τους την αιτιατική ‘τοὺς...ποιητάς’. **d2-3 οἶα...καταλείπουσιν:** πλάγια ερώτηση, επεξήγηση. **d3 ἄ:** i.e. ‘έκγονα’. **παρέχεται:** υποκείμενο το ‘ἄ’ με αττική σύνταξη. **d4 αὐτὰ τοιαῦτα ὄντα:** ενν. ‘τὰ έκγονα’. Η μτχ. αιτιολογική, ‘επειδὴ οἱ ἀπόγονοί τους αυτοί είναι τέτοιου είδους’, δηλ. ‘πνευματικές δημιουργίες’. **εἰ δὲ βούλει:** ενν. ‘σκέψασθαι’, ‘κι αν θέλεις, σκέψου...’. Η παρουσία μόνο της υποθετικής πρότασης με απουσία της απόδοσης, αν αυτή εύκολα εννοείται. **d4-5 οἷους...κατελίπετο:** πλάγια ερώτηση ως αντικείμενο στο ενν. ‘σκέψασθαι’. Για την Διοτίμα η ‘σπερματική δημιουργία’ (κύσεις) ως πνευματικότητα (κατὰ τὴν ψυχὴν) έχει τα ίδια ακριβώς αποτελέσματα και εξασφαλίζει στον ίδιο βαθμό την αθανασία, είτε εκφράζεται ως ‘ομόφυλη’ εκπαιδευτική – ερωτική σχέση αρρένων ενηλίκων ‘εραστών’ και αρρένων παίδων ‘ερωμένων’, είτε εκφράζεται ως καθαρά πνευματική δημιουργία και παραγωγή έργου. Δηλ. ο Λυκούργος εν προκειμένω μνημονεύεται ως παράδειγμα ανθρώπου του οποίου η ‘σπερματική δημιουργικότητα’ εξαντλήθηκε ως καθαρά πνευματική δημιουργικότητα στον τομέα της ‘νομοθεσίας’, αφού σ’ αυτόν αποδίδονται όλοι οι νόμοι που ίσχυσαν στα ιστορικά χρόνια στην Σπάρτη. **d5 σωτήρας τῆς Λακεδαίμονος:** ‘τα οποία έσωσαν την Σπάρτη’. Οι νόμοι του Λυκούργου θεωρούμενοι ως ‘πνευματικά του τέκνα’ ήταν εκείνοι που εξασφάλισαν στην Σπάρτη την στρατιωτική της ισχύ. Αυτή η ισχύς ήταν εκείνη που έσωσε την Σπάρτη πολλές φορές στο παρελθόν, όπως στον Κορινθιακό πόλεμο (395-4π.Χ.). **d6 καὶ...τῆς Ἑλλάδος:** η Διοτίμα υπαινίσσεται την καθοριστική συμμετοχή των Σπαρτιατικών στρατευμάτων στην μάχη των Πλαταιών το 479π.Χ., όταν οι Έλληνες κατανίκησαν τα υπολείμματα του Περσικού πεζικού που είχαν παραμείνει στην Ελλάδα μετά την καταστροφή του ναυτικού τους το προηγούμενο έτος στην Σαλαμίνα το 480. **τίμιος:** ενν. ‘έστί’, ‘όμως και ο Σόλων είναι εξαιρετικά τιμημένος’. **d7 καὶ ἄλλοι...ἄνδρες:** ενν. ‘τίμιοι εἰσι’.

**e2 ἀποφηνάμενοι:** αιτιολογική μτχ. ‘διότι εμφάνισαν’. **γεννήσαντες:** τροπική μτχ. ‘με το να βγάλουν προς τα έξω’. **e3 ὦν καὶ ἱερὰ πολλὰ ἤδη γέγονε:** η πρόταση δεν είναι αναφορική, έστω κι αν εισάγεται με αναφορική αντωνυμία, αφού μέχρι το τέλος της περιόδου δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση. Η γενική ‘ὦν’ είναι κτητική στο ‘ἱερὰ = ναοί’. Το ρ. ‘γέγονε’ βρίσκεται σε αττική σύνταξη. **διὰ τοὺς τοιούτους παῖδας:** ‘εξ αιτίας τέτοιου είδους απογόνων’, δηλ. ‘πνευματικών τέκνων = νόμων’. **διὰ τοὺς ἀνθρωπίνους:** ενν. ‘παῖδας’, ‘όμως εξ αιτίας βιολογικών τέκνων’. **e4 οὐδενός πω:** ενν. ‘οὐδενὸς ἱερὸν γέγονε’

## ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Και εγώ όταν άκουσα την ομιλία της, απόρησα και είπα:

— Άς είναι, είπα εγώ, σοφότατη Διοτίμα, όντως αυτά τα πράγματα έτσι έχουν;

Κι εκείνη, όπως οι ολοκληρωμένοι σοφιστές,

— Μάθε το καλά, είπε, Σωκράτη. Διότι αν θέλεις να κοιτάξεις και των ανθρώπων την αγάπη για τις τιμές, τότε είναι δυνατόν να απορήσεις με την έλλειψη λογικής σου, αναφορικά με αυτά που εγώ έχω πει, αν δεν καταλαβαίνεις, αρκεί να θυμηθείς πόσο έντονα συμπεριφέρονται στο πάθος του να γίνουν γνωστοί και να αφήσουν πίσω τους μια δόξα αθάνατη στο διηνεκές του χρόνου, και ότι είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τον οποιοδήποτε κίνδυνο πιο πολύ γι’ αυτό εδώ, παρά για τα παιδιά τους, αλλά και να ξοδεύουν χρήματα και να υποστούν οποιοδήποτε πόνο, αλλά και να θυσιάστουν μέχρι τέλους. Γιατί μήπως έχεις εσύ την εντύπωση, είπε η Διοτίμα, ότι η Άλκηστη θα μπορούσε να πεθάνει στην θέση του Άδμητου, ή ο Αχιλλέας να πεθάνει στην συνέχεια για τον Πάτροκλο, ή ο δικός σας ο Κόδρος να πεθάνει πρώτος για να διασφαλίσει το βασιλικό αξίωμα στα παιδιά του, αν αυτοί οι τρεις δεν πίστευαν ότι η ανάμνηση της ανδρείας τους θα παραμείνει αθάνατη, την οποίαν τώρα εμείς έχουμε; Σε καμία περίπτωση, είπε, αλλά νομίζω ότι για να εξασφαλίσουν μια αιώνια γενναιότητα και μία παρόμοια ένδοξη υστεροφημία, όλοι οι άνθρωποι κάνουν τα πάντα σε τόσο μεγαλύτερο βαθμό, όσο τυχόν ανώτεροι είναι. Διότι όλοι επιθυμούν την αθανασία. Εκείνοι λοιπόν που έχουν μέσα τους ενδιαθέτη την σπερματική δημιουργία ως προς την σαρκική αναπαραγωγή, κατευθύνονται περισσότερο στις γυναίκες και μ’ αυτόν τον τρόπο εκφράζουν τον ερωτισμό τους, εξασφαλίζοντας μέσω της τεκνοποίησης την αθανασία για τον εαυτό τους, την ανάμνηση και την ευτυχία, όπως πιστεύουν, για κάθε χρονικό σημείο στο μέλλον. Κι όσοι τώρα έχουν την σπερματική δημιουργικότητα στην ψυχή τους – διότι κάποιος, είπε η Διοτίμα, έχουν την σπερματική δημιουργικότητα πιο πολύ στην ψυχή τους, παρά στα σώματά τους, προκειμένου για εκείνες τις δημιουργίες οι οποίες ταιριάζουν στην ψυχή να τις διαθέτει και να τις παράγει σπερματικά. Τι ταιριάζει λοιπόν στην ψυχή να διαθέτει και να παράγει; Μα η σύνεση και γενικώς η ανδρεία. Και αυτών των δυο γνωρισμάτων δημιουργοί είναι οι ποιητές και όσοι από τους τεχνίτες θεωρούνται ότι είναι εφευρετικοί. Και πιο σημαντική από την σύνεση είναι η οργάνωση, όσον αφορά τα ζητήματα των πόλεων και των οικογενειών, η οποία ονομάζεται σωστή σκέψη και ευνομία. Όταν τώρα κάποιος απ’ αυτούς διαθέτει στην ψυχή του την σπερματική δημιουργικότητα, όντας ανύπαντρος και σε μία ηλικία που να είναι κατάλληλη, κι όταν πλέον αναζητεί να δημιουργήσει και να εμφανίσει το γέννημα προς τα έξω, αναζητεί τότε – κατά την γνώμη μου – κι αυτός τριγυρίζοντας εδώ κι εκεί την ομορφιά μέσα στην οποίαν θα εμφανίσει το γέννημα. Διότι μέσα στην δυσμορφία ποτέ δεν θα εμφανίσει το γέννημά του. Κι έτσι προτιμά πιο πολύ τα σώματα που είναι όμορφα, παρά τα δύσμορφα, διότι έχει μέσα του την σπερματική δημιουργικότητα, κι αν συναντήσει μια ψυχή που να είναι όμορφη και γενναία και εκ φύσεως καλή, αφοσιώνεται στα κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους, και απέναντι σ’ αυτόν τον άνθρωπο αναπτύσσει μια πλούσια συνομιλία σχετικά με την ανδρεία και με τον άνδρα τον γενναίο, δηλ. ποιά γνωρίσματα πρέπει να έχει και ποιά να καλλιεργεί, και προσπαθεί να τον εκπαιδεύσει. Διότι επειδή ακουμπά – κατά την γνώμη μου – τον όμορφο άνθρωπο και αναπτύσσει μια σχέση μαζί του, όσες σπερματικές δημιουργικότητες είχε μέσα του, τώρα τις δημιουργεί και τις εξωτερικεύει, είτε με το να είναι

παρών, είτε με τον να τον έχει συνεχώς στο νου του, αν απουσιάζει, και αυτό που εξωτερικεύτηκε, ο εραστής το αναπτύσσει από κοινού με τον ερώμενο, ώστε οι τέτοιου είδους άνθρωποι έχουν μία επικοινωνία μεταξύ τους πολύ καλύτερη, απ' ό,τι με τα βιολογικά τους παιδιά. Και καθένας ξεχωριστά μπορεί να δεχθεί γι' αυτόν τον ίδιο να υπάρξουν παιδιά πιο πολύ τέτοιου είδους, παρά βιολογικά, αρκεί να κοιτάξεις τον Όμηρο και τον Ησίοδο, και να ζηλέψει και τους άλλους ποιητές που είναι διάσημοι, δηλ. τι είδους απογόνους δικούς τους αφήνουν πίσω τους, οι οποίοι προσφέρουν μια δόξα και μια υστεροφημία αθάνατη, επειδή ακριβώς αυτοί είναι τέτοιου είδους. Κι αν θέλεις, είπε η Διοτίμα, πρόσεξε τι είδους παιδιά άφησε πίσω του ο Λυκούργος στην Σπάρτη, τα οποία έσωσαν την Σπάρτη, και για να το πούμε έτσι, και όλη την Ελλάδα. Όμως και ο Σόλων είναι εξαιρετικά τιμημένος στην πόλη σας για την νομοθεσία του, αλλά και άλλοι άνδρες είναι τιμημένοι αλλού σε πολλά μέρη, και μεταξύ των Ελλήνων και μεταξύ των βαρβάρων, διότι εμφάνισαν πολλά και χρήσιμα έργα, με το να εκδηλώσουν προς τα έξω κάθε είδους γενναιοφροσύνη. Επίσης και πολλοί ναοί αυτών των ανδρών έχουν δημιουργηθεί εξ αιτίας τέτοιου είδους απογόνων, ενώ εξ αιτίας τέκνων βιολογικών, δεν έχει δημιουργηθεί ποτέ ως τώρα ναός για κανένα άνδρα.